

De novel·les a reculls de relats

El *Diccionari de la literatura catalana* copia a ulls clucs l'Enciclopèdia i diu que Avel·lí Artís-Gener "fou autor de reculls de narracions: *L'invent més gran del segle vint* (1984), *L'arriscada expedició dels pitecantrops del Montgrony* (1985) i *El boà taronja* (1986)". Només el tercer és un recull de narracions. Els dos primers títols són novel·les. El primer figura al volum 4 de les *Obres completes* de l'autor, corresponent a la sèrie "Novel·les", i el segon, al volum 3 de la mateixa sèrie. Tots dos volums es van publicar l'any 1993, quinze anys abans de l'aparició del diccionari.

Contrarietat sintàctica

Umberto Eco parla d'un personatge que tenia els ulls encesos del visionari, encara que ('eppure') velats de tristesa. *Eppure* és una conjunció que cal traduir per "encara que", "tanmateix", "tot i això", "malgrat tot", "no obstant això", etc. És adversativa, expressa oposició o contrarietat entre els elements que enllaça. En aquest cas, ulls encesos i tristos. Però Carme Arenas, la traductora de Random House Mondadori, fa entendre al lector que Umberto Eco és un escriptor maldestre, perquè no tria l'enllaç que tocava, la conjunció *eppure*, sinó l'adverbi *anche*, en traduir la frase així: "Tenia els ulls encesos del visionari, i també els tenia velats de tristesa."

Prosa sentida a deshora

Josep Miquel Sobrer (*La poesia dramàtica de Josep Maria de Sagarra*, Galerada) diu que "al Teatre Victòria de Barcelona el 15 de desembre del 1948, el públic sentí la prosa de Galatea". L'obra es va estrenar l'endemà passat.

Poc ecumènics

El DIEC2 diu que el flabell, el ventall gros de plomes, de mànec llarg, "s'usava en les cerimònies solemnes". No és encara un objecte litúrgic de les esglésies de ritu oriental?

La Fundació La Mirada aplega els articles que Francesc Trabal va escriure en català a l'exili

La Fundació La Mirada ha recollit en un volum tots els articles periodístics que el novel·lista Francesc Trabal (Sabadell, 1899 - Santiago de Xile, 1957) va publicar a la premsa catalana de l'exili, entre els anys 1940 i 1946. Són articles variats destinats bé a la reflexió política, bé a l'evocació, i amb l'exili com a preocupació dominant, molts dels quals exposen una vocació literària –i estilística– ben marcada. El conjunt consta de 22 peces i es completa amb el conte "Un capaltard de novembre de 1943", publicat a la revista *Catalunya* de Buenos Aires per Nadal del 1942, fins ara no recollit en volum. Trabal va publicar la major part dels articles a la revista *Germanor*, de Santiago de Xile, i els restants, a *La Nostra Revista*, de Mèxic, a més de *Catalunya*.

L'editora del recull, Maria Campillo, estudiosa de la literatura de l'exili, ha batejat el llibre amb una expressió de Trabal, *Els contracops de l'enyorança*, apareguda en el títol d'un dels articles reproduïts, article en el qual l'escriptor confessa que s'enyora "com un fantasma". Trabal va recuperar a l'exili l'activitat periodística que havia exercit a la premsa sabadellenca i barcelonina, i fins i tot va formar part de la redacció de la revista *Germanor*, dirigida a partir del 1941 pel seu amic Joan Oliver, també sabadellenc, i, a partir del 1945, per Domènec Guansé, amb un parèntesi que va començar el gener del 1942 i va estirar-se fins el 1945.

Dos dels articles van destinats a evocar no pas indrets, costums, objectes i paisatges deixats per força, sinó persones també perdudes. Són els dedicats al gravador Xavier Nogués, del 1941, i a l'escriptor francès Benjamin Crémieux, del 1945. El protagonitzat per Nogués té l'interès que va servir de plataforma a una reivindicació que afectava personalment l'articulista, la de l'humor català. Segons Trabal, l'humorisme a Catalunya no ha estat gaire entès, malgrat haver estat tan cultivat, malgrat que Catalunya sigui terra d'humoristes. "Hem celebrat massa els romàntics, els sentimentals, i hem oblidat massa, en canvi, els mestres: els purament humoristes", diu. L'article sobre Crémieux és motivat per la notícia de la seva mort, l'any anterior, al camp de Buchenwald. Trabal recorda els moments que el va conèixer, a Praga, a la reunió dels PEN Club del 1938.

La prosa evocativa per excel·lència, i una de les més desolades de l'exili, considera Maria Campillo, es troba a l'article que tanca el volum, "Dolça Catalunya", publicat en dues parts a *La Nostra Revista* el 1946, escrit amb set anys llargs d'exili a coll i la tornada més incerta que mai –i que no cristal·litzà mai.

A més de presentar la tasca del Trabal articulista en català a l'exili, Maria Campillo descriu a la introducció la bona recepció que van tenir les traduccions al castellà de les seves novel·les, en concret, *Judita*, *Vals* i *Temperatura* –aquesta, enllestida a l'exili–, de manera que pot ser considerat, amb Carner i Bartra, l'escriptor català amb més projecció dins el país on va anar a raure, conclou l'estudiosa.

Francesc Trabal, a Cartagena de Xile, l'estiu del 1942. La foto il·lustra *Els contracops de l'enyorança*.